

Kuues peatükk. MIS JUHTUB BIOJÄÄTMETEGA?

1. Mis on biojätmed?

- Millal sul viimati tekkis mõni biojääde?
- Biojätmete hulka kuuluvad: riknenud toit ja toidujätmed, puu- ja köögiviljad ning nende koored, liha- ja kalajätmed, kalaluud, muna- ja pähklikoored, pabermassist munarestid, majapidamispaber, pabersalvrätid, kohvipaks, paberfiltrid, lõikelilled, ilma potita toataimed.

2. Biojätmete konteiner on ääreni kulda täis?!

- Mida võiks tähendada lause: "Köögijätmetest valmib pruun kuld"? Toitu jm biolagunevat kraami ei tasu ära visata, see on väärt materjal.
- Biojätmed ei ole tegelikult jätmed, vaid väga hästi ringlusse võetav materjal. Tegemist on kas aia- ja haljastusjätmetega või köögijätmetega ehk toiduga, mis on jäänud üle või läinud halvaks.

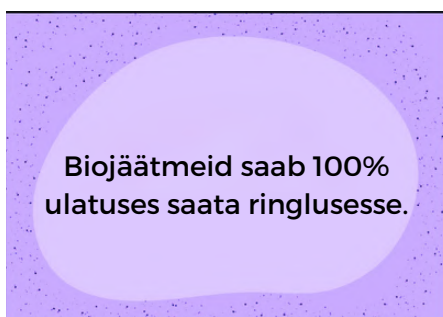
3. Biojätmetest saame toota mulda.

- Orgaaniliste jätmete lagundamist mikroorganismide ja vihmausside abil nimetatakse kompostimiseks.
- Saadud tulemus – kompost – on väga hea mullarikastaja, mille abil saab mulda viia toitaineid ja parandada mulla struktuuri.
- Kompost teeb mulla humusrikkaks. Selles kasvab hästi meie toit.

4. Biojätmed segaolmejäätmetesse?

- Miks ei tohiks biojätmeid olmeprügisse panna?
- Biolagunevate jäätmete eraldamine muust prügist aitab kaasa teiste jäätmete taaskasutamisele, sest kui muu materjal on rikutud biojätmetega, siis ei saa teisi asju taaskasutada. Lisaks prügilasse ladustatult eraldavad biojätmed metaani, mis on üks kliima soojenemise põhjusi.
- Seepärast pese pakendid, enne kui paned need pakendikonteinerisse!

5. Biojätmeid saab 100% ulatuses saata ringlusesse.

- Kelle kodus kogutakse biojätmeid eraldi? Kui kogud biojätmeid liigiti, jõuavad kõik need tagasi ringlusse.
- Biojätmed on väga hästi ringlusse võetav materjal! Pane biojätmed konteinerisse ilma kilekotita!
- Igal aastal tekib Eestis 120–130 tonni biojätmeid, millest kõigest 30% läheb ringlusesse ning ülejäänud 70% prügilasse või põletamisele.

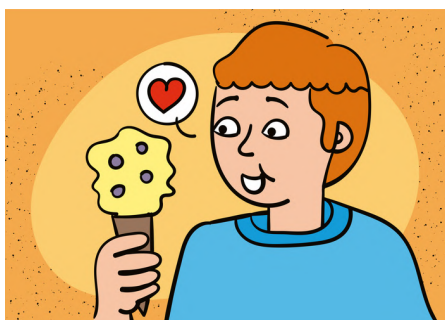
6. Ära viska toitu prügikasti!

- Liigiti kogumine on küll väga hea, aga sellegipoolest peame jälgima, et me ei viskaks toitu ära kergekäeliselt. Millal viimati viskasid osa oma söögist ära? Oled sa võtnud õunast vaid mõne ampsu ja ära visanud?
- Toidu valmistamiseks kulub palju energiat, vett, kütust. Toidu vedamiseks teevad autod ja lennukid pikki sõite, mis koormab Maad.
- Vanemate õpilastega võib vaadata videosid "[Toidu raiskamise jalajälg I](#)" (kestus 3:17) ja "[Toidu raiskamise jalajälg II](#)" (kestus 3:38).

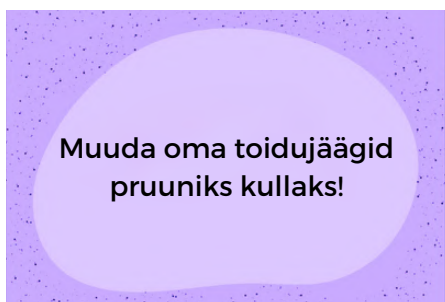
7.
Toidukilomeetrid: söö toitu, mis on pärit kodu lähedalt!

- Mis on toidukilomeetrid?
- See on teekond, mille toiduained läbivad, et tarbijani jõuda. Sel teel kulutatakse palju energiat.
- Kuidas sina saad vähendada oma toidukilomeetreid?

8.
Austa toitu jäägitult!

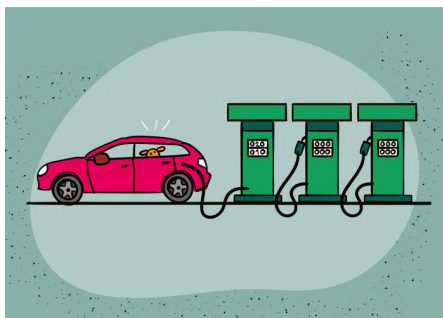
- Mida see lause võiks tähendada? Kas oled avastanud kodus külmkapist riknenud sööki?
- Kui tihti visatakse teie kodus ära halvaks läinud toitu, mis võib olla isegi veel avamata pakendis?
- ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsiooni hinnangul läheb igal aastal maailmas üks kolmandik toodetud toidust raisku. Ka Eesti kodudes moodustab toidukadu ehk raisatud toit toidujäätmetest enam kui kolmandiku.
- Kuidas sina saad vähendada oma toidujäätmeid?
- Vaadake koos videot "[Austa toitu jäägitult!](#)" (kestus 1:22).
- Kui siiski tekib toidujäätmeid, ära viska neid segaolmejäätmete hulka, vaid komposti ise või viska biojäätmete konteinerisse.

9.
Muuda oma toidujääd pruuniks kullaks!

- Mida sina saad kodus/koolis selleks teha? Vaadake koos videot "[Biojäätmete liigiti kogumisel on pointi – mängi kaasa!](#)" (30 sekundit).

- Koduses majapidamises tekkivatest jäätmetest on kolmandik kuni pool biolagunevad ehk siis köögi- ja aiajäätmed. Neid liigiti kogudes või kompostides jõuavad loodusest pärit ained mulda tagasi ning saavad toiduks taimedele, mis katavad nii inimese kui loomade-lindude-putukate toidulaua.
- Kompostimine algab sellest, kui me biojätmeid eraldi kogume.

10.
Biojätmetest saab peale mulla toota ka biogaasi.

- Kus saab kasutada biogaasi?
- Biogaasist saab toota elektrit, kütta kodusid ja seda võib kasutada autokütusena.
- Vaadake koos saatesarjast „Jälg 2019: Biogaas” (kestus 7:30) ülevaadet biogaasi tootmise etappidest Eestis.
- Õpetajale täiendavaks vaatamiseks video "What is biogas?" (kestus 1:26).

11.
Kuidas ja kuhu biojätmeid õigesti koguda?

- Kuidas teie kodus biojätmeid kogutakse?
- Kõige parem on koguda kodused biojätmed eraldi lahtiselt näiteks ämbrisse, ilma kilekoti vm plastita – nii saame kõige puhtama komposti.
- Vaadake koos videot „Biolagunevate jäätmete liigiti kogumine“ (kestus 1:23).

IDEE! Vii pärast teema „Mis juhtub biojätmetega?” läbimist klassis läbi arutlusring - selle ühe osana prindi kahepoolselt välja **pruunid vestluskaardid**.